

• культурологічний. Будь-який онім — “продукт” своєї епохи і культури, при цьому враховується національно-культурний фон, на якому виникають дані оніми і розвиваються їх системи.

Знання з ономастики, одержані на спецкурсі, філологи можуть широко застосовувати не лише у своїх наукових розвідках, але й у шкільній практиці. При вивченні лексики, фонетики, словотвору, морфології, синтаксису учителі використовують ономастичний матеріал, тим самим прилучають молодь до витоків нашої історії і культури, пробуджують любов до рідного краю і його мови.

Валентина МУРАШКО

Національний університет
“Києво-Могилянська академія”

РОЛЬ ДОВІДНИКОВО-ПІДРУЧНИКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Головним методичним принципом викладання мови є уніфікованість як підходів до тлумачення мовних явищ, так і формулювання правил, за якими ведеться навчання. Різнобій, який нині спостерігаємо у підручничково-довідниковій літературі, дестабілізує навчальний процес.

1. Сам викладач, спираючись на цю літературу і пропонуючи її студентові (учневі), не має певності в кодифікації того чи іншого, наприклад правописного, моменту або в “Українському правописі” усіх останніх видань, або ж у фантазіях на цю саму тему авторів деяких підручників.

2. Студент, який користується кількома джерелами, теж не може отримати достовірної інформації, а це дезорієнтує його в самостійному навчальному процесі.

3. Пересічний мовець, який активно користується довідковою літературою, взявши до рук “Український правопис”, орфографічні словники В. М. Русанівського, С. І. Головацука, А. А. Бурячка та підручники різних авторів, буде й зовсім у розпачі, опинившись перед розбіжністю пропонувананих варіантів вибору норм.

Неузгодженості у підручничково-довідниковій літературі стосуються різних мовних рівнів.

Правописний рівень. Значна увага при вивченні української мови приділяється правописові. Але, хоч як це дивно, найбільше огріхів виявлено в матеріалі саме на цю тему. Так, в “Українському правописі” останніх трьох видань спостерігаємо тенденцію до поширення правила “дев’ятки” і на власні назви. Але часто приклади самих назв суперечать правилам. Зокрема, поруч із Шиллер читаємо Торрічелі, Цицерон і Мередіт, а про поширення “дев’ятки” на ці назви нічого не говориться. Не приведено до спільного знаменника словоформи іменника **Ігор**, який належить до м’якої групи відмінювання. Ім’я по батькові “Правопис” пропонує у формі **Ігорович**, підручник “Сучасна українська мова” (за редакцією О. Д. Пonomаріва) — **Ігорьович**. Словник власних імен — **Ігоревич**. У розділі правопису російських прізвищ у 2,6 наведено приклад Єфимов, у якому написання **и** суперечить п. 6,а цього ж правила.

Прикрє враження справляє недобросовісна робота видавців (автора? редактора?) окремих підручників. Так, у “Практичному курсі сучасної української мови” Л. М. Паламар помилково подається парадигма відмінювання складених кількісних числівників (стор. 33), замість дієприкметників наводяться приклади дієприслівників (стор. 90), у вправах на утворення активних дієприкметників даються дієслова, які провокують мовця на творення не властивих для української мови форм (стор. 91) тощо.

Лексичний рівень. Для прикладу можна взяти видання за редакцією Олександрі Сербенської “Антисуржик”. Загалом хороше і потрібне в сучасних умовах функціонування мови видання пропонує як літературні деякі лексеми, не відомі для більшої частини мовців, наприклад: “Нігтики щоб були **обтяті**”. “Продаються **фотелі**”. “**Винаймати** квартиру” тощо.

Синтаксичний рівень. Як відомо, найбільше національна специфіка мови виявляється у словосполученні. Якщо ж звернутися до гарно виданої книжки О. Олійник “Світ українського слова”, то читач буде засвоювати вирази з мови, придуманої самим автором. Російському “текущий счет” автор пропонує український відповідник “біжучий рахунок”, “дело житейское” — “світова річ”, “отсутствие денег” — “безгрішшя” (замість — безгрошів’я), “свободные деньги” — “гулящі гроші” і т. д.

Такий стан у царині навчальної літератури переконує нас у необхідності уніфікувати вимоги до різних підручничково-довідникових видань.